

Освітній потенціал соціальної інформатики як дисципліни у рамках соціальних комунікацій

О. В. Ромах

Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: oksana@romakh.com

Paper received 13.01.20; Accepted for publication 29.01.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-223VIII37-18>

Анотація. У статті розглядається феномен соціальної інформатики як міждисциплінарного та міжгалузевого явища. Зазначено, що у рамках соціальних комунікацій соціальна інформатика існує у вигляді наукової спеціальності, за якою захищаються кандидатські та докторські дисертації, проте дисципліни у рамках галузі досі не сформовано. Проаналізовано різні підходи та позиції вчених щодо розуміння поняття соціальної інформатики, а також його місця в гуманітарних та математичних науках. На основі отриманих даних розроблено дисципліну «Соціальна інформатика» у межах спеціальності «Журналістика».

Ключові слова: соціальна інформатика, інформатизація, соціальні комунікації, спеціальність «Журналістика».

Вступ. Соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її в цивілізоване світове співтовариство неможливі без модернізації системи вищої освіти, спрямованої на підготовку фахівців на рівні міжнародних вимог. На сучасному етапі розвитку нашої країни до основних напрямів розвитку сучасного суспільства належить його інформатизація, пов'язана із впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ) у всі сфери науки, техніки, освіти, виробництва. Сучасне суспільство ставить перед освітою складне завдання: підготувати фахівця, який володіє не тільки певним багажем знань, але й здатного до постійного самовдосконалення, самоосвіти й адаптації до нових вимог. Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ ст. пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформатизованому суспільстві. Важливо роль у цьому процесі відіграє журналістика, а отже і сам журналіст має бути фахівцем, який володіє ІКТ та розуміється на усіх процесах інформатизації суспільства.

Слід зазначити, що процес інформатизації суспільства – це об'єктивний, глобальний, соціальний процес, пов'язаний із підвищенням ролі і впливу інтелектуальних видів діяльності на всі аспекти життя людини. Особливість цього процесу полягає у тому, що на основі перспективних ІКТ значно підвищується ефективність всіх галузей, а одним із найважливіших ресурсів для поступу суспільства стають інформаційні ресурси. Поряд із цим, домінуючим видом діяльності у сфері суспільного виробництва стає збирання, накопичення, опрацювання, зберігання, передавання та використання різноманітних даних на основі сучасних ІКТ. Так, інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх швидке проникнення у всі сфери життя сприяли виникненню нового напрямку у сучасній інформатиці та соціальнокомунікаційній науковій парадигмі – соціальної інформатики. Знаменним для розвитку досліджень у галузі соціальних комунікацій став 2006 рік, коли постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 року за № 1718 «Про доповнення переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь» і

наказом Вищої атестаційної комісії України від 14 грудня 2007 року за № 67 «Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» держава фактично визнала галузь суспільного спілкування, в тому числі й масового, як окремий науковий напрям. До цього напрямку, який отримав шифр 27 «соціальні комунікації», увійшло сім спеціальностей, серед яких й спеціальність 27.00.07 – соціальна інформатика. Вища атестаційна комісія України у 2008 році створює під керівництвом професора В. В. Різуна експертну раду, що була покликана проводити експертизу наукових досліджень для присвоєння наукових ступенів кандидата й доктора наук із соціальних комунікацій. На сьогоднішній день захищено 4 кандидатські дисертації за названою спеціальністю, проте дисципліни «Соціальна інформатика» так і не було створено у рамках галузі. Оскільки соціальні комунікації є міждисциплінарною наукою, вважаємо, що варто послуговуватись уже набутим досвідом колег із суміжних галузей.

Короткий огляд публікацій по темі. Проблемі визначення змісту курсу «Соціальна інформатика» приділяють увагу багато вітчизняних дослідників, зокрема, Г. Брахман, О. Матвієнко, К. Серажим, М. Цивін, Є. Цимбаленко та ін., російських: К. К. Колін, Л. Г. Ніколаєва, А.В. Соколов, І. В. Соколова та ін.) та зарубіжних: П. Агр, А. Бішоп, Р. Клінг, С. Соєр та ін. Найзначимішим з них є досвід розробки, впровадження і навчання соціальної інформатики в системі класичної університетської освіти у процесі підготовки майбутніх вчителів інформатики, соціальних педагогів, викладачів соціології та інших фахівців, висвітлений у роботах Л. В. Астахової, К. К. Коліна, Н. І. Лапіної, Л. Г. Ніколаєвої, І. В. Соколової, Б. А. Суслакова та ін. Теоретичні основи соціальної інформатики закладені такими дослідниками, як В. Г. Афанасьєв, В. Б. Бритков, К. К. Колін, А.В. Соколов, І. В. Соколова, А. Д. Урсул, В. Ф. Халіпов та ін.

Мета роботи – розробити зміст дисципліни «соціальна інформатика» у межах соціальнокомунікаційної парадигми. Для досягнення мети ми виконували наступні завдання: проаналізувати поняття «соціальна

інформатика» в науковому дискурсі; визначити специфіку соціальної інформатики як міжгалузевого феномену; спроекувати курс «соціальна інформатика» для спеціальності «журналістика», який враховуватиме сучасні тенденції інформаційно-комунікаційного середовища.

Матеріали та методи. Розглянемо феномен соціальної інформатики у науковому дискурсі для того, щоб бачити освітній потенціал та перспективи розвитку в галузі. Термін «соціальна інформатика», як відзначив А.В. Могильов, з'явився в середині 70-х рр. XX ст. Становлення цієї дисципліни, що має фундаментальні і прикладні аспекти, відбувається і нині. Соціальна інформатика – науковий напрям, який вивчає комплекс проблем, пов'язаних з перебігом інформаційних процесів в соціумі та його інформатизацією. Соціальна інформатика розглядається як наукова база інформаційного суспільства, що зароджується [1, с. 16]. Предметом дослідження соціальної інформатики, якщо розглядати її як окрему науку, є процеси інформатизації суспільства, їх вплив на соціальні процеси, в тому числі на розвиток і місце людини в суспільстві, на зміну соціальних структур суспільства під впливом інформатизації [2, с. 25].

Як справедливо зауважує А. В. Соколов, проблематика інформаційного пошуку (теорія інформаційно-пошукових систем, інформаційно-пошукових мов), завдання автоматизації технологічних процесів та організації інформаційного обслуговування не мали істотної галузевої специфіки і обмежень. Тому виникає ідея побудови узагальнюючої теорії, яка охоплювала б всю інформаційну проблематику, що відноситься до соціально-економічних процесів і систем. До компетенції цієї теорії ставилися й інформаційні концепції в бібліотекознавстві, педагогіці, журналістиці та інших прикладних соціальнокомунікаційних науках, які послуговувались інформаційним підходом [3, с. 350].

Максимально узагальнений підхід до розуміння соціальної інформатики був здійснений в концепції А. Д. Урсула, яку можна віднести до соціально-філософських концепцій. Предметом соціальної інформатики, відповідно до цієї концепції, є взаємодія суспільства та інформаційно-комп'ютерної техніки, а завданням – виявлення закономірностей і тенденцій цієї взаємодії [4, с. 152]. В якості прикладного застосування соціальної інформатики А.Д. Урсул вважає просування ідеї «раціональної гуманістичної орієнтації інформатизації» з тим, щоб глобальне впровадження нових інформаційних технологій служило на благо, а не на шкоду людству.

Слід відзначити підхід до визначення соціальної інформатики К. К. Коліна, автора великої кількості публікацій з цієї тематики, у тому числі підручника «Соціальна інформатика» [5]. На його думку навколо інформатики формується цілий комплекс нових напрямів наукових досліджень, що знаходяться на стику з іншими науками, а саме:

- Соціальна інформатика (наука про процеси інформатизації суспільства);
- Біологічна інформатика (наука про інформаційні процеси в біологічних системах);

- Соціальна когнітологія (наука про розвиток інтелектуального потенціалу суспільства) та інші.

В даному випадку ми маємо справу з підміною понять, і соціальна інформатика, згідно концепції К.К. Коліна, позначає не науковий напрямок, а процес інформатизації соціальної сфери. Це наочно демонструється в підручнику, де превалюють саме сюжети, пов'язані з описом процесів розвитку інформаційних систем в соціальній сфері суспільства. Жодним чином не можна заперечувати важливість процесів інформатизації, однак, на наш погляд, соціальна інформатика як наукова дисципліна відноситься більше до соціологічних дисциплін, ніж до технічних, тобто соціальне повинна превалювати над інформаційним. У цьому розрізі заслуговує на особливу увагу підхід А. В. Соколова, який з початку 1970-х рр. розробляє концепцію соціальної інформатики як узагальнюючої теорії (метатеорії) соціальнокомунікаційного циклу наук [6, с. 36-40]. Так, А. В. Соколов вважає, що інформаційний підхід відіграє в науці дві ролі:

1. Роль одного з науково-дослідницьких інструментів в арсеналі будь-якої конкретної науки, наприклад, генетики чи психології, лінгвістики або бібліографознавства.

2. Важливий як спосіб конституювання наукових дисциплін, які називають предметом свого вивчення інформацію (інформаційні процеси) в цілому або їх різновиди.

У своїй монографії А. В. Соколов розглянув динаміку еволюції різних концепцій соціальної інформатики, систематизував їх появу хронологічно з певною мірою умовності по десятиліттях XX століття:

- соціальна інформатика I (1970-і рр.);
- соціальна інформатика II (1980-і рр.);
- соціальна інформатика III (1990-і рр.).

Наразі, незважаючи на наявність великої кількості публікацій у яких в тій чи іншій мірі зачіпають проблематику соціальної інформатики, ще не вироблений загальноприйнятий погляд на предмет і методи цієї наукової дисципліни. З цього приводу, А. В. Соколов зауважує, що методологія коректного інформаційного підходу вимагає чіткого поділу інформації як дослідницького інструменту і реально існуючих у суспільстві процесів комунікації, управління, пізнання (як об'єктів дослідження). У зв'язку з цим актуальна розробка теорії, предметом якої став би інформаційний підхід. Аналогом подібної теорії, на думку А. В. Соколова, є загальна теорія систем, що вивчає методологію системного підходу. У свою чергу, К. К. Колін зводить предмет соціальної інформатики до вивчення процесів інформатизації суспільства, що, на наш погляд, суттєво звужує область цієї наукової дисципліни. На думку автора можливі два режими використання інформаційного підходу:

1. Методологічний (його ще можна визначити як системно-орієнтований), коли інформаційні моделі та реальна дійсність відокремлюються один від одного;

2. Об'єктно-орієнтований, коли соціальна інформація ототожнюється з об'єктами [5, с. 34].

Другий підхід широко використовується в науці та практиці бо здатний виконувати описову функцію, а також супроводжує процеси інформатизації в суспільстві.

У першій концепції лежить розуміння соціальної інформатики як соціологічної, а не технічної, наукової дисципліни. З'єднання системного (або методологічного, в трактуванні А. В. Соколова) підходу з загальносоціологічним поглядом на процеси інституціоналізації, призводить до розуміння соціальної інформатики як гуманітарної наукової дисципліни. Навіть при такому підході соціальна інформатика, вважаємо, лишається в залежності від інформатики та інформатизації, адже вона наразі має глобальний, всепроникний характер, торкається власне й освітніх процесів.

Досліджуючи зазначене питання, Л. Г. Ніколаєва відзначила, що інформатизація освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства. Вчена зазначає, що метою інформатизації освіти є:

- 1) Формування основ інформаційної культури фахівців в найрізноманітніших галузях знань і діяльності;
- 2) Інформаційне забезпечення освіти;
- 3) Індивідуалізація освіти на основі новітніх ІКТ.

Більш того, в умовах інформатизації освіти інформатика є однією з фундаментальних галузей наукового знання, в рамках якої вивчаються інформаційні процеси, методи і засоби отримання, опрацювання, передавання, зберігання та використання різноманітних даних і повідомлень, з цим ми цілком погоджуємось [7, с. 8].

В той же час, О. Матвієнко та М. Цивін відмічають, що предметна галузь соціальної інформатики розвивається досить швидко у відповідності з динамікою розвитку інформатизації суспільства. Навчальна дисципліна «Соціальна інформатика» є синтезом таких міждисциплінарних напрямів, як соціологія, інформатика, психологія, соціальна робота, економіка, журналістика, бібліотечні науки, правова сфера, в яких вивчаються соціальні наслідки інформатизації суспільства [8]. Наразі визначення змісту соціальної інформатики як навчальної дисципліни у галузі соціальних комунікацій є неоднозначним. Це пов'язано з тим, що даний курс вивчають у ЗВО студенти різних спеціальностей і спеціалізацій, отже має відбутись синтез знань без сутнісних втрат. Тому О. Матвієнко та М. Цивін пропонують «"Вивести" освітню спеціальність "Соціальна інформатика" із технічного (інженерного) профілю, що є теоретично та методологічно доцільним і обґрунтованим для подальшого розвитку і науки, і освіти за цією спеціальністю... Утворити робочу групу з науково-педагогічних представників спеціальностей "Книгознавство, бібліотечознавство і бібліографія", "Документознавство та інформаційна діяльність", "Консолідована інформація", "Міжнародна інформація" та інших і розробити Галузевий стандарт вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень — магістр) за спеціальністю "Соціальна інформатика", який був би адекватним сучасному стану та тенденціям розвитку наукової галузі "Соціальна інформатика", а саме її як науки про закономірності та форми руху інформації у суспільстві, виникнення якої зумовлене необхідністю вивчення процесів інформатизації суспільства та їхнього впливу на роль та умови існування людини.» [8, с. 35]. Якщо із першим тезисом ми повністю погоджуємось, то другий, на наш погляд, втра-

тив свою (формальну) актуальність, адже закон України «Про вищу освіту» від 2014 року затвердив академічну автономію – ЗВО отримали право впроваджувати власні освітні та наукові програми, а сучасний стандарт вищої освіти (від 20 червня 2019 року) орієнтований на компетентністний підхід, який «руйнує» усталені форми навчання на користь змісту.

Для створення курсу «соціальна інформатика» ми керувались ідеографічним підходом, у рамках якого ми: для дослідження наукового дискурсу і визначення специфіки соціальної інформатики як міжгалузевого феномену використали якісний аналіз джерел та узагальнення, абдукцію для забезпечення евристичної складової дослідження; для проектування курсу «соціальна інформатика», у рамках спеціальності «Журналістика», нам знадобився метод синтезу (для зведення набутої на попередніх етапах інформації) та ідеальне моделювання, формалізоване у вигляді елементів структури запропонованої дисципліни. Варто зазначити також, що у рамках виконання першого завдання ми частково послуговувались міждисциплінарним підходом, що продиктовано логікою дослідження такого складного феномену як «соціальна інформатика».

Результати дослідження. Використовуючи міждисциплінарний підхід при розробці курсу із соціальної інформатики ми спирались, зокрема, на розробки у педагогічній сфері. Так, О. В. Струтинська пропонує орієнтуватись на формування умінь [9]: 1) здійснювати інформаційну діяльність при роботі з ресурсами, що висвітлюють культурну спадщину суспільства; 2) здійснювати перетворення, передавання, зберігання й використання соціально значимих ресурсів у своїй професійній діяльності.

У процесі навчання курсу «соціальна інформатика», за тим же автором, розглядаються такі проблеми: 1) закономірності і проблеми становлення інформаційного суспільства, формування інформаційного середовища; 2) формування інформаційних ресурсів, розвиток особистості в інформаційному суспільстві; 3) розвиток соціальних комунікацій, інформаційно-обмінних процесів у суспільстві; 4) формування інформаційної культури людини; 5) забезпечення інформаційної безпеки людини. Поряд із цим, на думку Я. Б. Сікори, найвагомим елементом базової підготовки сучасних фахівців є вивчення дисциплін математичного циклу. На його думку, зумовлено це тим, що кількісні методи впроваджуються практично в усі сфери діяльності людини. Для підготовки висококваліфікованих фахівців, які вільно володіють комп'ютерною технікою та вміло застосовують її у своїй виробничій діяльності, доцільно використовувати потужні математичні програмні засоби. Такий підхід дає можливість індивідуалізувати процес навчання і контролю рівня знань, а також широко впроваджувати дистанційне та самостійне навчання. Також недостатньо висвітленою залишається проблема методики вивчення дисциплін математичного циклу у рамках гуманітарних наук, пов'язана зі специфікою розуміння та недостатньою обґрунтованістю (науковою) й ефективним використанням ІКТ в подібній підготовці майбутніх фахівців з соціальної інформатики. При аналітичному розв'язуванні низки задач із математи-

чного програмування часто необхідно виконувати складні обчислення як над числами, так і над масивами чисел (матрицями, векторами і тощо), що вимагає багато часу та спеціальних навичок [10]. Отже, соціальна інформатика як феномен у математичних науках також має свої недоліки. Важливо врахувати їх, проєктуючи дисципліну у межах журналістикознавчої парадигми.

Моделюючи зміст навчального матеріалу курсу «Соціальна інформатика», ми намагались перетворити його в змістовну структуру і, таким чином, адаптувати до застосовування в процесі його викладання різні методики. У зв'язку з цим попередньою умовою проєктування змісту навчального матеріалу є його структурування, тобто розчленовування на складові елементи, їх логізація і алгоритмізація, що в свою чергу сприяє упорядкуванню всієї методичної системи. Структурування навчального матеріалу здійснюється з метою актуалізації окремих питань, також для того, щоб привести його у відповідність з цілями, методами і засобами навчання.

Отже, ми виокремили наступні питання для вивчення соціальної інформатики студентами, які навчаються за спеціальністю «журналістика»:

- зміст і завдання соціальної інформатики як соціально-комунікаційного феномену;
- вертикальна та горизонтальна віртуальна комунікація;
- технічна грамотність та інформаційна культура;
- правові та етичні проблеми використання сучасних комунікаційних засобів;
- особистість в у віртуалізованому інформаційному просторі.

Повертаючись до теми актуальних методик викладання дисципліни, вважаємо, що ефективними будуть методи проблемного навчання, які в методиці навчання представлені евристичним і дослідницьким методами. Викладач організовує самостійну пошукову роботу для студентів, в ході якої вони засвоюють нові знання, вміння і розвивають навички. Також при проблемному методі стимулюється дослідницька активність, формуються творчі вміння. Структура навчання при такому підході може мати наступний вигляд [11]:

- створення проблемної ситуації та постановка проблеми;
- висування гіпотез, припущень про можливі шляхи вирішення проблеми, їх обґрунтування, вибір однієї або декількох;
- узагальнення результатів: включення нових знань і умінь в уже засвоєну систему, закріплення і застосування їх в теорії й на практиці.

Варто зупинитись також на основних завданнях дисципліни, а саме освітніх, виховних і розвиваючих. При формуванні освітніх завдань навчання ми спиралася на такі ідеї: ідея особистісно-орієнтованого навчання, яке полягає в тому, що процес вивчення соціальної інформатики повинен забезпечити особистість можливістю включення у використання інформаційних ресурсів суспільства; ідея контекстного навчання, тобто забезпечення студента в першу чергу тими знаннями, які дозволяють йому адаптуватися до будь-

яких технологічних та інших змін, що відбуваються в професійній сфері.

Таким чином нами були визначені наступні освітні цілі:

1. Формування уявлення студентів про соціальну інформатику, основні напрямки її розвитку.
2. Розвиток інформаційної культури студентів.
3. Формування дослідницьких навичок, умінь приймати правильні рішення при роботі з інформацією.
4. Формування уявлень про інформаційні ресурси та інформаційні процеси в сучасному суспільстві інформатизації та глобальної масової комунікації.

Виходячи із цілей запропонованої дисципліни можемо окреслити наступні завдання:

- формування знань про нову інформаційну реальність як у світі в цілому, так і в Україні;
- сформувати вміння швидко та ефективно орієнтуватися в новому інформаційному просторі, що лежить в основі навчання у ЗВО;
- розуміння важливості оволодіння комп'ютерною грамотністю, без якої неможливо органічно включитись в сучасний інформаційний простір і ефективно впливати на нього;
- методологічна підготовка до подальшого вивчення, освоєння і участі в розробці інформаційних технологій у відповідній предметній області.

Як зазначає Л. Г. Ніколаєва, «організувати виховання студентів в процесі вивчення соціальної інформатики - це, перш за все, гуманізувати цей процес, тобто здійснити «двоаспектне цілепокладання», пов'язане із соціальним розвитком студента, і з його особистісним розвитком... Соціальний розвиток студента тісно пов'язаний з процесом інформатизації суспільства. Останнім часом студенти схильні до масованого потоку відомостей з інформаційних систем і Інтернету. Вони не знають, як сприймати цю інформацію, існує думка, що хакери і крєкери – це еліта» [7, с. 35]. Таким чином дисципліна «Соціальна інформатика» має спиратись на те такі виховні засади: важливим є виховання інформаційної культури особистості; виховання адекватного реагування на інформацію, що надходить через електронні засоби масової інформації та соціальні мережі; виховання вміння правильно використовувати сучасне інформаційно-методичне забезпечення.

В результаті вивчення запропонованого курсу з соціальної інформатики студенти повинні знати: основний зміст і закономірності глобального процесу інформатизації суспільства, основні особливості функціонування соціальних мереж як одного з чинників синтезу журналістики та блогерства, мету й завдання правового регулювання в галузі масово-комунікаційних інтернет-ресурсів, види професійної діяльності, спрямовані на вирішення соціальних аспектів інформаційної безпеки особистості та суспільства. Студенти повинні вміти після освоєння курсу: визначати зміст процесу інформатизації суспільства та здійснювати його в журналістській діяльності; використовувати сучасну наукову термінологію, властиву для проблемної сфери соціальної інформатики; використовувати отримані знання при створенні журналістських матеріалів в сфері інформатизації суспільст-

ва; аналізувати, визначати та прогнозувати можливі наслідки подальшого розвитку процесу глобальної інформатизації як складової процесу інформатизації суспільства. Окрім цього студенти повинні мати уявлення: про проблеми і перспективи розвитку соціальної інформатики у сфері соціальних комунікацій; специфіку функціонування різних інформаційних ресурсів, побудову їх процесів; про багатовекторну, підсилену інформатизацію соціальних комунікацій; інформаційну етику та культуру журналіста як основного актора соціально-інформаційного простору.

Прослухавши курс із «соціальної інформатики» студент має оволодіти наступними компетентностями (згідно із прийнятим стандартом вищої освіти 061 «Журналістика» для бакалаврського рівня):

1. Загальні компетентності: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій»; Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

2. Спеціальні фахові компетентності: Здатність формувати інформаційний контент; здатність ефективно просувати створений медійний продукт; здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Зазначимо також програмовані результати навчання (відповідно до компетентностей): оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами; виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань; розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах; використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

Висновки. Проаналізувавши поняття «соціальна інформатика» у науковому дискурсі можемо констатувати, що це, в першу чергу, наукова дисципліна, що забезпечує систематичне вивчення і аналіз процесів збору, обробки, зберігання, організації, поширення,

оцінки і використання інформації в соціально-економічній сфері, в тому числі процесів трансформації суспільних відносин та соціальних інститутів під впливом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Визначаючи специфічне коло існування соціальної інформатики, вчені виокремлюють поняття інформатизації, інформатики, інформаційного підходу. Активно також вивчаються процеси інформатизації освіти. Специфікою існування соціальної інформатики як дисципліни є входження одразу у декілька галузей наук – технічну, соціологічну, соціальнокомунікаційну. З одного боку це свідчить про актуальність та практичну потрібність у надбанні соціальної інформатики. З іншого – трактувати однозначно цей феномен не можна, будь-які спроби чітко окреслити всі його ознаки та функції робитимуться крізь призму конкретної науки, що звужуватиме справжній зміст, а отже зменшуватиме справжню цінність соціальної інформатики. Створена розробка дисципліни «Соціальна інформатика» для студентів спеціальності «Журналістика» складена на основі міждисциплінарного підходу, а також із врахуванням компетентностей, якими, згідно із новим стандартом вищої освіти, має оволодіти студент. Запропонована дисципліна є моделлю, спроектованою на наукових засадах, і, на наше переконання, має високий практичний потенціал. Структура моделі може бути змінена в будь-яких елементах, для того, щоб врахувати усі особливості викладання конкретного ЗВО, викладача, спеціалізації.

Вважаємо, що навчання курсу «соціальна інформатика» є важливим у процесі підготовки майбутніх журналістів, адже зміст дисципліни відображає особливості інформатизації суспільства, формування інформаційної культури медіадіяча, перспективні напрями у соціальних комунікаціях, а також зачіпає етику професійної діяльності редакторів та власників віртуальних ЗМІ, які мають нести відповідальність за інформаційну безпеку аудиторії, на яку спрямовують свій вплив. Отже, вважаємо, що у соціально-комунікаційній парадигмі соціальна інформатика має високий освітній потенціал, який можна і потрібно використовувати у рамках спеціальності «Журналістика».

ЛІТЕРАТУРА

1. А. Д. Урсул, "Информатизация общества. Введение в социальную информатику: Учебное пособие", Москва, 1990, с. 152.
2. А. В. Соколов та А. И. Манкевич, "Социальная информатика и библиотечно-библиографические дисциплины", Социальные проблемы информатики, № 1, с. 36-40, 1974.
3. А. В. Соколов, "Общая теория социальной коммуникации: Учебное пособие", СПб, 2002, с. 350.
4. А. В. Могилев та Листрова Л.В., "Информация и информационные процессы. Социальная информатика", Спб: БХВ-Санкт-Петербург, 2006, с. 240.
5. К. К. Колин, "Социальная информатика: Учебное пособие для вузов", Москва: Фонд "Мира", 2003, с. 432.
6. Г. Ф. Бонч-Бруевич та Т. И. Носенко, "Социальная информатика: навчальний посібник", Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2013, с. 136.
7. Л. Г. Николаева, "Подготовка студентов педвузов по социальной информатике в условиях информатизации образования", Москва, 2007, с. 152.
8. О. Матвієнко та М. Цивін, "Соціальна інформатика": наукова та освітня спеціальність в Україні", Вісник Книжкової палати, № 3, с. 31-35, 2011.
9. О. В. Струтинська, "Курс "Соціальна інформатика" у педагогічному університеті", Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, № 12, с. 182-185, 2012.
10. Я. Б. Сікора, "Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі прикладної математичної підготовки майбутніх фахівців з інформатики", Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання, № 1(21), 2011.
11. Д. В. Гулякин, "Методическая система обучения социальной информатике в школе", Ставропол, 2004, с. 160.

REFERENCES

1. A. D. Ursul, "Informatization of society. Introduction to social informatics: a textbook", Moscow, 1990, p. 152. (in Russian).
2. A. V. Sokolov ta A. I. Mankevich, "Social Informatics and Library and Bibliographic Disciplines", *Social Problems of Informatics*, No. 1, pp. 36-40, 1974. (in Russian).
3. A. V. Sokolov, "The General Theory of Social Communication: Textbook", SPb, 2002, p. 350. (in Russian).
4. A. V. Mogilev ta Listrova L.V., "Information and Information Processes. Social Informatics", Spb: BHV-Sankt-Peterburg, 2006, p. 240.
5. K. K. Kolin, "Social Informatics: A Textbook for High Schools," Moscow: Fond "Mira", 2003, p. 432. (in Russian).
6. H. F. Bonch-Bruievych ta T. I. Nosenko, "Social informatics: a textbook", Kyiv: Univ. B. Hrinchenka, 2013, p. 136. (in Ukrainian).
7. L. G. Nikolaeva, "Training of students of pedagogical universities in social informatics in the context of education informatization", Moscow, 2007, p. 152. (in Russian).
8. O. Matviienko ta M. Tsyvin, "Social Informatics: Scientific and Educational Specialty in Ukraine", *Bulletin of the Book Chamber*, No. 3, pp. 31-35, 2011. (in Ukrainian).
9. O. V. Strutynska, "Course" Social Informatics "at the Pedagogical University", *Scientific journal of NP Dragomanov. Series 2: Computer-Oriented Learning Systems*, No. 12, s. 182-185, 2012. (in Ukrainian).
10. Ia. B. Sikora, "Using Information and Communication Technologies in the System of Applied Mathematical Training of Future Informatics Specialists", *Information Technologies and Teaching Aids: An Electronic Scientific Professional Edition*, No.1(21), 2011. (in Ukrainian).
11. D. V. Guljakin, "The methodological system of teaching social informatics at school", Stavropol, 2004, p. 160. (in Russian).

Educational potential of social informatics as disciplines in social communications

O. V. Romakh

Abstract. The article considers the phenomenon of social informatics as an interdisciplinary and interdisciplinarity phenomenon. It is noted that in the framework of social communications, social informatics exists in the form of a scientific specialty in which candidate and doctoral dissertations are defended, but discipline within the industry has not yet been formed. Various approaches and positions of scientists regarding the understanding of the concept of social informatics, as well as its place in the humanities and mathematics, are analyzed. Based on the data obtained, the discipline "Social Informatics" was developed within the specialty "Journalism".

Keywords: social informatics, informatization, social communications, specialty "Journalism".